

yleisö hyötyisi teoreettisen puolen yleistajuistamisesta.

Raamatun tekstit eivät ole enää yhtä laajasti tuttuja kuin vaikka sata vuotta sitten. Siksi tarvitaan sellaisia teoksia kuin *Alussa oli Sana* eli kirjoja, joissa Raamatun vaikutusta avataan. Nykylukijat eivät ehkä itse huomaa monia yhteyksiä ja jotakin kirjoittajan intentiosta jää siten ymmärtämättä. Toivon, että Korpu jatkaa aiheen parissa ja kirjoittaa siitä laajemman teoksen.

KIRSI VALKAMA, TEOL. TRI

JUKKA HAUTALA

Ilmoitusasiaa: Miten Raamattuun pitäisi suhtautua. Lapua: Herättäjä-Yhdistys & Helsinki: Kirjapaja 2014. 164 s.

Miten Raamattuun pitäisi suhtautua? Tämä kysymys muodostaa puolalaisen langan Jukka Hautalan mainiossa kirjassa, joka suppeudestaan huolimatta on yksi viime vuosina Suomessa käytyjen raamattukeskustelujen painavimmista puheenvuoroista. Kirjoittaja itse näkee tehtäväkseen hahmottaa Raamatun asemaa suomalaisessa (kirkollisessa) kulttuurissa ja luoda tilaa ”innostavalle, pelottomalle, ennakkoluulottomalle ja silmiä avaavalle raamattukeskustelulle” (s. 10). Hautala on Raudaskylän kristillisen opiston rehtori, joka on vastikään jättänyt pitkäaikaisen puheenjohtajan pestinsä Herättäjä-Yhdistyksen hallituksessa. Vaikka körttiläinen hengenmaisema tulee kirjassa esiin, ei kyse ole vain tietyn herätysliikkeen sisäisestä puheenvuorosta vaan kirja ansaitsee laajempaa huomiota.

Teos jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen käsittää neljä lukua, joista kukin sisältää yhden, ”Raamatun ymmärtämistä kapeuttavan” tulkintatavan kritiikin. Nämä ovat kirjai-

mellisen ja fundamentalistisen lukutavan kritiikki, tieteellisen lukutavan kritiikki, Raamatun ”pyhyiden” kritiikki sekä länsimaisen lukutavan kritiikki. Toisessa osassa kirjoittaja jäsentele sellaista raamattunäkemystä, joka yhtä aikaa pitäytyy (perinteisen?) uskon perusteisiin mutta on samalla avara. Ensimmäinen osa, yksipuolisten lukutapojen kritiikki, on laajuudeltaan yli 100 sivua, toinen osa, oman lukutavan hahmotelu, vain noin 30 sivua.

Esipuheessaan kirjoittaja olettaa, että lukijan on helppo hyväksyä kaksi ensimmäistä kritiikkiä, yhtäältä fundamentalismin, toisaalta (yksipuolisen) tieteellisen tulkintatavan torjumisen. Sen sijaan hän ennakoii, että kaksi jälkimmäistä, Raamatun pyhyiden ja länsimaisen lukutavan kritiikit, on vaikeampi hyväksyä. Oma kokemukseni lukijana oli kuitenkin juuri päinvastainen: siinä missä jälkimmäiset luvut sisältävät oivaltavia ja harvoin esitettyjä havaintoja siitä, millaisiin vaikeuksiin Raamatun pyhyiden ja länsimaisen näkökulman yksipuolinen korostaminen johtaa, kaksi ensimmäistä lukua herättivät myös kysymyksiä.

Kirjan keskeinen teesi ja lähtökohta on se tärkeä havainto, että ”Raamatun ymmärtäminen ja tulkinta ovat aina sidoksissa siihen ympäristöön, missä sitä luetaan ja tulkitaan” (s. 7). Hautala muistuttaa, ettei Raamatun tulkinta tapahdu koskaan tyhjiössä, vaan ”Raamatun kirjoitusten käyttöä on ohjannut ja niiden rinnalla on ollut aina muita periaatteita. Nekin jotka väittävät pitäytyvänsä yksin Raamattuun, käytännössä perustavat ajattelunsa perustuksiin, joka tulevat ympäröivästä kulttuurista opittuina” (s. 13). Samanlaisesti kirjassa pitäydytään varsin perinteiseen käsitykseen Raamatusta Jumalan ilmoituksena – joskaan tämä ilmoitus, Jumalan sana, ei ole ”kahlehdittu kirjaan, Raamattuun” (s. 12) – ja todetaan, kuinka Raamatun tulkintaa ohjaavat ekuumeeniset uskontunnustukset ja eri kirkkokuntien tunnustuskirjat. Huo-

miota kiinnittää se, että kirjoittaja puhuu sekä Raamatun kaanonista että kristillisestä kirkosta varsin ongelmatomasti, ikään kuin ne olisivat yksiselitteisiä, helposti määriteltäviä kokonaisuuksia. Yleistajuiselta kirjalta ei tietenkään voi odottaa kysymysten perinpohjaista käsittelyä, mutta lukijoita olisi voinut muistuttaa, ettei kaanonin muotoutuminen ollut mikään vääjäämätön prosessi ja että kristittyjen enemmistö ymmärtää Raamatun kaanonilla jotakin muuta kuin suomalaiset luterilaiset.

Ensimmäisessä pääluvussa käydään läpi fundamentalistinen lukutapa ja osoitetaan sen mahdottomuus. Hautala peräänkuuluttaa raamatunlukijoilta historiatietoisuutta ja järjen käyttöä. Fundamentalistinen lähestymistapa Raamattuun ”idealisoii menneen eikä se pyri historialliseen ymmärtämiseen”, se ”ylenkatsoo ihmisen kyvyn ja tarpeen ajatella” ja edustaa pahimmillaan ”uskonnollisuuden pukeutunutta vallankäyttöä ja väkivaltaa” (s. 35). Tähän arvioon on helppo yhtyä. Ongelmallista sen sijaan on se, että kirjassa fundamentalistinen tulkinta samastetaan Raamatun kirjaimellisen tulkinnan kanssa. Kuitenkin fundamentalistille keskeistä on pitää kiinni Raamatun erehtymättömyydestä – minkä hän usein tekee juuri kirjaimellisen tulkinnan kustannuksella, kuten jo Heikki Räisänen monin esimerkein osoitti kirjassaan *Miten ymmärrän Raamattua oikein* (1981).

Toisen pääluvun tarkoitus on osoittaa tieteellisen lukutavan yksipuolisuus. On jälleen helppo yhtyä kirjoittajan pääväitteeseen: ”Historiallisen tieteen menetelmin hankittu kuva menneisyydestä ei täytä sitä vaatimusta, mitä raamatunkertomusten – – uskonnollinen lukutapa edellyttää” (s. 70). Tekstiä voi lähestyä monella tapaa, ja tieteellisen ja uskonnollisen lähestymistavan välillä on perustavanlaatuinen jännite. Luvussa heijastuva käsitys siitä, mitä tieteellinen lähestymistapa Raamatun teksteihin on, on kuitenkin

hämmästyttävän kapea: vaikka kirjoittaja osoittaa tuntevansa muun muassa kirjallisuudentutkimuksen menetelmiä soveltavaa raamatuntutkimusta, tieteellinen lähestymistapa näyttää merkitsevän sen osoittamista, ovatko Raamatussa kerrotut tapahtumat historiallisesti tosia. Esimerkiksi vedenpaisumuskertomuksesta Hautala toteaa, ettei ole mielekästä yrittää tieteen keinoin selvittää, onko kertomus totta vai ei, sillä ”myyttinäkin kertomus voi olla merkityksellinen ja tosi” (s. 74). Valtaosa tieteellistä raamatuntutkimusta harjoittavista tutkijoista olisi täsmälleen samaa mieltä. Vastaavasti kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen: ”Onko tieteellinen raamatuntutkimus pystynyt osoittamaan sen, että Jeesuksessa oli kyse vain tavallisesta ihmisestä, joka ikään kuin kruunattiin Jumalan pojaksi?” (s. 76) Vastaus on ilman muuta kielteinen – mutta ei historiallis-kriittinen raamatuntutkimus siihen pyrikään. Sen sijaan historiallisesti orientoituneet tutkijat ovat osoittaneet, että käsitteellä Jumalan poika on Uuden testamentin syntyaikana ollut erilaisia merkityksiä ja että myös Jeesukseen liitettyinä sillä on voitu tarkoittaa eri asioita.

Kolmas luku käsittelee Raamatun pyhyttä. Kirjoittajan tarkoituksena on ”hävittää väärä pyhyys ja palauttaa oikea pyhyys omalle paikalleen” (s. 99). Väärä pyhyys on hänen mukaansa sitä, että Raamattu eristetään pyhäksi esineeksi, jota ei uskalleta lukea, ymmärtää ja tulkita, ja että siinä kerrottuja tapahtumia pidetään muusta elämästä erillisenä, ”pyhänä” historianana. Oikea pyhyys toteutuu keskellä elämää, pikemminkin ”maallisessa” kuin ”uskonnollisessa”. Erityisen pyhyiden tavoittelu merkitsee usein tekopyhyyteen sortumista. Valaiseva on luvussa esitetty ”Raamatun pyhittymisen lyhyt historia”, joka sai miettimään, missä määrin Raamatun pyhyiden korostaminen sisältää maagisia piirteitä.

Neljäs osio, länsimaisen lukutavan kritiikki, muistuttaa, että länsimainen näkökulma Raamattuun

on nykykristikunnassa vähemmistön lukutapa. Hautala peräänkuuluttaaakin länsimaisen ylemmyydetunnon tiedostamista ja hylkäämistä sekä globaalia valistuneisuutta ja vastuuntuntoa. Kysymys on pitkälti siitä, kuka katsoo oikeudekseen kertoa toiselle, miten Raamattua on tulkittava. Länsimainen ylemmyys näkyy helposti myös siinä, että afrikkalaisia, aasialaisia ja latinalaisamerikkalaisia tulkintoja tavataan kutsua ”kontekstuaalisiksi” tulkinnoiksi – ikään kuin eurooppalaiset (ja pohjoisamerikkalaiset) lukuvat olisivat jollakin tapaa kontekstista vapaita. Globaali näkökulma näkyy vahvasti myös nykyraamatuntutkimuksessa, jossa perinteisempien lähestymistapojen rinnalle on tullut erilaisia postkolonialistisia ja ideologiakriittisiä painotuksia.

Näiden kriittisten huomioiden jälkeen Hautala lähtee rakentamaan kestävän raamatuntulkinnan lähtökoh- ta. Niitä ovat suostuminen tulkinnan jatkumoon: nykylukijan ja Raamatussa kerrottujen tapahtumien välillä on väistämättä pitkä historia, jonka aikana tulkinnat ovat myös muuttuneet. Tähän liittyy läheisesti tulkintaprosessin inhimillisyys: Raamatun ymmärtäminen tapahtuu vain inhimillisen tiedonhankinnan kautta. Samalla Hautala muistuttaa sisäisen näkökulman oikeutuksesta ja peräänkuuluttaa sisäisen ja ulkoisen näkökulman rinnakkaisuutta. Kolmantena lähtökoh- tana on sen pohtiminen, missä mielessä voidaan puhua ”raamatullisuu- desta”. Hautalan raamatuntulkinnan rakennusaineet ovat toisaalta perinteisiä, kuten pelastushistoria ja uskontunnustukset, toisaalta uusia, raikkaita näkökulmia avaavia: ”Raamatullisuus ei ole sitä, että pyritään säilyttämään itselle tuttua. Se ei ole raamatuntekstin ja todellisuuden aukotonta vastaavuutta. Se ei ole myöskään paluuta johonkin raamatunajan ihmisten elämäntähtäntöihin niitä imitoimalla. Raamatullisuus on sitä, että elämän laki kaikkienensa, yhdistyneenä niihin useiden ihmis-

sukupolvien tulkintaan, tulee esiin yhä kirkaampana” (s. 131).

Vaikka Hautala lukunsa otsikossa kutsuu esittelemäänsä näkemystä ”körttiläiseksi raamatukäsitykseksi”, on huomionarvoista, ettei luvussa itsessään kertaakaan puhuta körtteistä. Raamatuntulkinnan subjekti on siinä ”kirkko”. Lukija jää myös pohtimaan, kuinka Hautalan avara, myös toisin uskovia ymmärtävä näkemys suhteutuu perinteiseen körttiläiseen konservatiiviseen (biblisis- tiseen) perinteeseen, jonka kirjoittaja itsekin arvelee olevan yhä edelleen monien herännäismaallikoiden raamatuntulkinnan ohjaava periaate (s. 27).

Lopuksi Hautala painottaa lukijan ja hänen elämänsä suurta roolia Raamatun tekstien ymmärtämisessä. Raamattu muuttuu merkitykselliseksi, kun ihminen tuntee sekä itsensä että Raamattunsa. Kertomus on totta sille, joka voi lukea itsensä siihen sisään. Raamatun tekstillä ei näin ollen ole vain yhtä merkitystä, vaan kaikki ne merkitykset, jotka lukijat sille antavat. Jokaisella sukupolvella on omat kysymyksensä, jotka se heijastaa Raamatun teksteihin. Teksti, sen tulkintaperinne ja nyky- lukijan todellisuus ovat keskenään jännitteisessä suhteessa, mutta juuri tämä jännite luo tilan, jossa sekä Raamatun teksti että ihmisen elämä voivat saada uuden merkityksen.

OUTI LEHTIPUU, DOS.

RODNEY WHITACRE
Using and Enjoying Biblical Greek: Reading the New Testament with Fluency and Devotion. Grand Rapids: Baker Academic 2015. 258 s.

Mitä tapahtuu klassisten kielten taidolle peruskurssien jälkeen? Ikävä totuus taitaa olla se, että useilta vavalla tehty työ valuu hukkaan. Klas-